

OKTATÁSI MINISZTERIUM

**A KREDIT RENDSZER SZAKKÉPZÉS TAPASZTALATAI
NÉHÁNY EURÓPAI ORSZÁGBAN**

TANULMÁNY

**KÉSZÍTETTE:
MENYHÉRT ANIKÓ**

2003

TARTALOMJEGYZÉK

<i>BEVEZET</i>	3
1. <i>FINNORSZÁG</i>	8
1.1 Alap szakmai oktatás és képzés	9
1.2 A tanulási programok struktúrája, a kreditrendszer	10
1.3 A diákok felvételi rendszere	11
1.4 A tantervek	11
1.5 Tanárok	13
1.6 Instrukciók	13
1.7 Kompetencia alapú szakképesítés	14
2. <i>NAGY-BRITANNIA (Anglia, Skócia, Észak-Írország)</i>	16
3. <i>HOLLANDIA</i>	18
3.1 A szakmai első (alap) kvalifikáció	18
3.2 Példák az előírt beszámítási pontszámokra	19
4. <i>ALAPVETŐ ISMERETEK A KREDITRENDSZER KÉPZÉSRE L</i> <i>(összegzés)</i>	21

BEVEZET

A Nizzai Szerződés megszületésének évében, 2000-ben az Európai Tanács lisszaboni rendkívüli ülésén új átfogó célkitűzést fogalmaztak meg: az Európai Uniónak a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb tudásalapú társadalmává kell válnia, amely fenntartható gazdasági növekedésre képes több és jobb minőségű munkahelyek teremtése, illetve nagyobb szociális kohézió által.

2002. márciusában a Barcelonai Csúcson elfogadott „Az európai oktatási és képzési rendszerek céljaihoz kapcsolódó részletes munkaprogram”-mal az Unió tulajdonképpen megalapozta az ún. Nyitott Koordinációs Módszer alkalmazását az oktatás és a képzés területén. Ahogy a Munkaprogram fogalmaz: „a Nyitott Koordinációs Módszer keretein belül az oktatási és képzési rendszerek közös és átfogó stratégiájának megvalósítására kerül sor a nemzeti ágazati politikák egyedi hangsúlyainak tiszteletben tartásával”.

A Munkaprogram ismertetése

Az Európai Tanács és a Bizottság annak a szükségességét fogalmazta meg, hogy az oktatás és képzés területe (Education and Training Area) a lisszaboni stratégia kiemelt fontosságú területei legyenek. A Lisszaboni Csúcson meghatározott - 2010-ig megvalósítandó – átfogó stratégiai cél (strategic target) elérése érdekében az Európai Tanács azzal a kéréssel fordult az Oktatási Miniszterek Tanácsához, hogy dolgozzon ki az oktatási rendszert érintő konkrét célokat (concrete objectives), melyek amellet, hogy a közös feladatokra/területekre koncentrálnak, tiszteletben tartják a nemzeti sokszínűséget is.

Célok

Az Európai Tanács és a Bizottság átfogó válaszul a tudás-alapú társadalommal, a globalizációval és az EU bővítéssel kapcsolatos kihívásokra, nagyra törő, ám realisztikus célokat (ambitious but realistic goals) tűztek ki maguk elé, amelyeket a csatlakozásra váró országoknak is magukévá kell tenniük. Ezek alapján 2010-re az Európai Unió oktatási és képzési rendszereit az alábbiak kell, hogy jellemezzék:

- Európa az oktatás és képzés területén a legjobb minőséget fogja képviselni, oktatási és képzési rendszereinek, intézményeinek minősége világszerte referenciául fog szolgálni;
- az európai oktatási és képzési rendszerek kellően kompatibilisek lesznek ahhoz, hogy lehetővé tegyék az állampolgárok számára az átjárhatóságot közöttük és a sokszínűségük kihasználását;

- az EU bármely tagállamában különféle végzettséget, tudást és ismeretet szerzett állampolgárok karrierjük vagy további tanulásuk során képesek lesznek ezeket elismertetni az EU egész területén;
- az európaiak el tt, koruktól függetlenül, nyitva fog állni az élethosszig tartó tanulás lehet sége;
- Európa nyitott lesz a más régiókkal való együttm ködésben a kölcsönös haszon érdekében és Európának a legpreferáltabb célállomássá kell válnia a világ más régióiból származó diákok és kutatók számára.

Az Európai Unió leendő egységes kredit rendszere felel s azért, hogy kiegyensúlyozza az élethosszig tartó tanulás, mobilitás, transzferabilitás és a kölcsönös bizalom kiépítésének igényeit.

Egy kredit rendszer bevezetése és további fejlesztése specifikus struktúrát igényel az oktatási programon belül, mely tanulási és tanítási modulokból, kurzusokból vagy egységekb l áll.

A modularizáció lényeges tényez t jelent a kredit rendszerek további fejlődésében. A moduláris rendszer lenne képes lehet vé tenni a tanulás érvényesítését és a kreditek elhelyezését. A kredit pontok a munka tapasztalattal és a munkán alapuló gyakorlattal és az ideill modulokkal kapcsolatban szintén meghatározhatók.

A már m köd kredit rendszerek alapvet en két f funkciót látnak el:

1. Mérik a mennyiségi részt, egy teljes oktatási programon belül /felhalmozási funkció/.
2. A részek mennyiségi cseréjét biztosítják / csere vagy a transzfer funkció /.

A világon számos ország elfogadta már a kredit rendszereket, például a legjelent sebbek: az USA, Új-Zéland és az Európai Kredit Transzfer Rendszer /ECTS/. Nagy-Britanniában is számos rendszer létezik különböz fejlődési fokon.

Az amerikai kredit rendszer

1880-tól vált lehet vé, hogy a diákok fakultatív modulokat válasszanak. Mostanára ez a világon a leginkább használatos kredit rendszer. Használják egész Észak-Amerikában, általánosan használatos Közép- és Dél-Amerikában, Távol-Kelet részein, Dél-Afrikában, és mostanában Észak-Európa egyes részein. Lényegében magasabb oktatási kredit rendszer, de kiterjed a Közösségi F iskolai szektorra, amelyik sokat foglal magába abból, amit Ír-o-ban továbbképzésnek definiálnak. A középiskolai rendszer is használ egy kredit alapú megközelítést a tanulás elismerésére, koncentrálv a magasabb iskolai diplomára, mint a virtuális egyetem végi kvalifikáció: A diploma összefoglaló név a kiterjedt tanulási teljesítményre, ezeket másolatban jegyzik. A magasabb

oktatási kredit rendszer, a tanfolyam kredit értéke az un. Carnegi-óra koncepcióból ered, mely az ellenrzött tanulási órákon alapul. Az ellenrzött tanulás-osztály kapcsolat, a campus területén folytatott tanulmányt, laboratóriumban és a területen végzett tanulást foglalja magában, valamint az irányított tanulást. Nem tartozik ide a revízió vagy más független tanulmány, amely a brit kredit rendszerek képzeletbeli tanulási órainak koncepciójába tartozik bele. Egy tanfolyam három ellenrzött tanulási órát foglal magába hetente, egy szemeszterre, mely három kredit tanfolyamot jelent. Az amerikai kredit rendszer elismer egy csomó alul képzett és posztgraduális szintet, amit évek óta megegyezik a bachelor, masteri és doktori programokkal.

Az amerikai kredit rendszerek jellemvonása a viszonylagos egyszerűségük. Bár a kreditet az elvégzett tanfolyamért adják, nincs kifejezett kapcsolata a kijelölt tanulási eredményhez. Ez szintek sora, mely az évekhez kapcsolódik pld. az első év 100 kredites szint, a 2. év 200 kredites és így tovább. Minden egyes felsőiskolai diák intézményétől másolatot kap, amely jelöli az egyes kurzusok fokozatait. A fokozatok szabványosított kredit számokká összegyűlve megadják az átlagos fokozati pontot. Általában ezt használják a vállalatok és a post-graduális toborzók a diák teljesítményének mérésére.

Az amerikai kredit rendszer- melyet öt kontinensen használnak – magába foglalja a tanulás összes formáját, a viszonylagos alap szinttől a legmagasabbig. Ezt sok kommentátor és politikus nagyon sikeresnek tartja. A siker kulcsa feltehetőleg relatív egyszerűségében rejlik. Gyengesége, hogy a hangsúly a tanítási inputon van az ellenrzött tanulás és a szemeszteri óra koncepcióján keresztül, bár ezt a jellemvonását pozitíven fogadták az elterjedt piac orientált oktatási gyakorlatban, ahol az amerikai kredit rendszer fejlődött ki.

Az Új-Zélandi Rendszer

Az Új-Zélandi Kvalifikációs Hatóság (NZQA) először létrehozott egy kredit rendszert és kvalifikációs tervezetet 1990-ben, melyet 2000-ben felülbíráltak. Azon az elven működik, hogy a kredit biztosítása a kiválasztott teljesítmény tanuló eredményei alapján történik. Így a hangsúly az eredményen van az amerikai rendszerrel ellentétben, amelyekben a kurzus elemein van a hangsúly. Az Új-Zélandi rendszer nagy hatást gyakorolt a britre, melyet az Új-Zélandi Kvalifikációs Hatóság felügyel, amely irányító és ajándékozó testület.

A kredittel kapcsolatos, nyolcszintű kvalifikációs tervezet jellemvonásai:

- A kvalifikációt kredit csomagként definiálták a nemzeti szabványok alapján,
- Az összes szabványegységet a tanulási vagy előadási eredmény szerint definiálják,
- A szabványegységeket az NZQA regisztrálja, összhangban áll azokkal a kritériumokkal, melyeket a hazainak tekintett vállalatok és szakmai testületek hoztak létre;

- A tanulás feljegyzése évente másolatban történik;
- Az összes szabvány egységet a tanulási vagy eladási eredmények alapján definiálják, mely elvi bázisként szolgál a kredit biztosításánál;
- A rendszer kredit tarifát használ, mely 10 és 15 órai sikeres tanuláson alapul (= egy kredittel/).

2002-től új kredit alapú kvalifikációt helyettesítik az eredeti iskolai certifikáttal.

Az Európai Kredit Transzfer Rendszer /ECTS/

1989-ben hozták létre, amikor bevezették a magasabb fokú oktatásban, az ERASMUS európai csere programokban résztvevő tanulók támogatását. Fő célja, hogy a diák által egy ország egyetemén vagy iskoláján megszerzett kredit pontokat az ECTS-ben résztvevő, más ország intézményében elfogadják. Az európai kredit transzfer rendszer fontos lépést jelentett a magasabb fokú oktatás szintjén az európai terület létrehozásában. Bizonyos technikai és pszichológiai feltételeknek kell itt összejönnie. Az új rendszernek támogatnia kell az átláthatóságot, kölcsönös bizalmat és az átválthatóságot. Túl kell haladnia az európai és szervezeti különbségekre.

A kredit a diákok munkateljesítményén alapul, 60 kredit felel meg egy iskolai vagy egyetemi tanévnek. Három eszköz segíti a rendszert: az információ csomag, a tanulási megállapodás és a felvételek másolata.

Az 1990-es évek elején egy próba fázisban 150 intézménynél 5 tantárgyban (történelem, business, vegyészet, orvostudomány, mechanikai gépészet) tesztelték a rendszert.

1994-96 alatt a koncentrált támogatott oktatás vezetett a rendszer kibővüléséhez az összes Erasmus-Socrates intézményben, lefedve az összes tantárgyat. Jelenleg több mint 1000 egyetem – beleértve Kelet-Európát is – használja a rendszert és a jelölt országok is nagyon érdeklődnek iránta.

Eléggé különbözik a szerepe az amerikai kredit rendszertől, mely eredetileg azért fejlődött ki, hogy a diákok alternatív kurzus modulok közötti választását lehetővé tegyék. Az ECTS célja támogatni a kredit transzfert és összegyűjteni az országok és intézmények közötti variációkat. Lehetővé teszi a kredit transzfert, mely az eredetileg fent-lent, megközelítésből ered és a kreditek számának durva megjelölését hozzáigazítja a jelentős különbségekhez az intézmények között. Az ECTS-t jelenleg nagyon széles körben használják Európában.

Hátrányai, hogy a kredit szinteket nem definiálták és nincs kielégítő mód a tanulási teljesítmények ekvivalenciájának demonstrálására. De Európában növekszik az érdeklődés az ECTS iránt az eredeti funkciók kívül az Erasmus programmal kapcsolatban, tehát bázisként működhet a kredit felhalmozási rendszerhez.

Kísérleti folyamatok már lezajlottak:

- a Pisa-i egyetemen az ECTS-t alapul használják az intézmény kredit felhalmozási rendszerhez,
- Norvégia szándéka, hogy az ECTS 2003-ban a nemzeti felső oktatási kredit rendszer alapját képezze.

A kezdeti kutatómunka erre az újbóli fejlesztésre támogatást szerzett az EU strukturális szintjén. A sürgősségi stratégiát az életen áttartó tanulás támogatásával kapcsolatban határozták meg: a kredit felhalmozást olyan mechanizmusként használják, mely több nemzeti és nemzetközi transzparenciát és rugalmasságot hoz a létező programokba és bátorítja a tagországokban a kredit rendszerek fejlesztését. Ez a stratégia fejlődik más mozgalmakkal egységben az európai magasabb szintű oktatási terület irányába /Bologna-i folyamat/.

A hazai felső oktatásban már évekkel ezelőtt megkezdődött a változás, a középfokú szakmai képzésben, oktatásban még csak most kezdődött el az európai uniós csatlakozásra készülve a rész-szakképesítések, rész-kompetenciák elismertetése amely biztosíthatja az átjárhatóságot az európai országok képzési helyei között, legyen szó akár felső oktatásról akár szakképzésről.

A következőkben nézzük meg néhány európai ország már működő kreditrendszerét elsősorban a szakképzés területén.

1. FINNORSZÁG

Az iskolát megelőző oktatás

Hat éveseknek szól, akik hétévesen kezdik majd meg az iskolai tanulást. Az iskolát megelőző oktatásban önkéntes a részvétel. A hat évesek számára ez az óvodában zajlik és iskolai előtti osztályokban, amelyek együttműködnek a középiskolákkal. 1988-ban 7.500 gyermek – akik iskolát megelőző oktatásban vettek részt - tanult a az egységes középiskolákban és 35.000 hatéves pedig az óvodákban. Ez a számítás érvényes a teljes gyerekcsoport több mint 60 %-ára. /ISCED 0/

Alapoktatás

Az általános oktatást értjük alatta, melyet mindegyik csoport számára, teljes egészében biztosítanak. 7-16 éves korú gyermekek számára vonatkozik és a középiskolákban 9 évig tartó oktatással ér véget. A középiskola elvégzése után a tanulók eleget tettek a tankötelezettségnek. 1998-ban 65.700 hatéves vett ezen részt. /ISCED 1 és 2/

Felsőbb szintű középiskola

Rendszerint 16-19 éves diákok számára biztosít általános oktatást. Ez az iskola az érettségi vizsgával zárul. A magasabb szintű oktatás minden fajtájához ennek a teljesítménye számít. 1998-ban kb. 37.000 új diák kezdte meg a tanulmányait a felsőbb szintű középiskolákban. /ISCED 3/

Alap szakmai oktatás

A szakmai intézményekben biztosítják, tanoncképzés formájában, ténylegesen minden területen. Az alap szakmai képesítés megszerzése 2-3 évig tart. Útmutatást adnak a sokrétű vagy specializált szakintézményekben. A három éves szakmai képesítés teszi lehetővé a további tanulást bármilyen, magasabb szintű oktatásban. 1998-ban kb. 60.100 új diák tanult itt /ISCED 3/

Politechnikumok /AMK intézmények, ammattikorkegoulut/

Magasabb szintű, professzionális oktatást biztosítanak rendszerint sokrétű környezetben azoknak, akik vagy a felsőbb szintű általános vagy szakmai oktatást befejezték. A politechnikum elvégzése 3,5-4 évig tart. 1998-ban kb. 24.000 új diák tanult itt; ezen kívül jelentős felntöltést kezdtek el. /ISCED 5A/

Egyetemek

Alacsonyabb /Bachelor/, magasabb /Master/ szint akadémiai fokozatokat és tudományos posztgraduális fokozatokat biztosítanak. Utóbbiak a licenciátusi és a doktorátusi fokozat. Általánosságban a Bachelor fokozat elvégzése 3 évet vesz igénybe, a Masteri fokozaté 5 évet. Az egyetemi rendszer specializált tudományos egyetemekből és m vészeti akadémiákból áll. /Utóbbiakat szintén egyetemeknek hívjuk/. 1998-ban az új egyetemi diákok összlétszáma alig haladta meg a 19.400-t. /ISCED 5, A tudományos posztgraduális fokozatok ISCED 6/

Az instrukciókat rendszerint az ország egyik hivatalos nyelvén közlik: vagy finnül vagy svédül. Mindkét nyelvi csoport saját iskola hálózattal rendelkezik; csak néhány intézmény biztosítja a két nyelv instrukciókat.

1.1 Alap szakmai oktatás és képzés

/Célok, szervezet és területek/

Az alap szakmai oktatás célja, hogy növelje a népesség szakmai kompetencia szintjét, fejlessze a munkás életet és kielégítse a lakosság szakmunka igényeit, támogassa a foglalkoztatottságot és el segítse az élethosszig tartó tanulást. A cél az, hogy azok az emberek, akik kezdetleges szakmai képzettséggel rendelkeznek, kiterjedt alap szint szakmai készségekre tegyenek szert a területükön különféle feladatokra és egy területen még inkább specializált szaktudásra. A képesítések elengedhetetlenek a további tanulmányokhoz.

1999 január 1-én lépett életbe az új oktatási törvény. Az alap szakmai oktatást az 1998/630-as törvény és az 1998/811-es rendelet szabályozza.

Az alap szakmai oktatás alapfokú szakképesítést tesz lehetővé mind a fiatalok, mind a feln ttek részére. Az alapfokú szakképesítést alap szakoktatásként vagy kompetencia alapú min sítésként lehet megszerezni.

Az oktatást a városok, városok szövetsége, magán szervezetek és alapítványok biztosítják. 2000 elején 220 volt a fenntartók száma, 55 városi, 70 a városok szövetségei és 95 magán fenntartó. Az állam öt speciális szakintézményt tart fent, valamint a lappföldi Sami terület Oktatási Központját. A diákok számát tekintve a legjelent sebbek a városok által fenntartott iskolák.

A szakoktatás megszervezésére az Oktatási Minisztérium biztosít engedélyt, mely magában foglalja a fenntartó oktatási kötelezettségeit, meghatározza az oktatási területet, a diákok összlétszámát stb.

Az oktatást közvetlen kapcsolat formájában, távolléttel vagy az intézményekben több formájú oktatásként: mint tanonc gyakorlatként vagy a gyakorlati munkafeladatokkal kapcsolatban másként is a munkahelyen. A

tanonc gyakorlat rendszerint a munkahelyen zajlik. A diák egy instruktor felügyelete mellett dolgozik az egyéni tanulási programmal összhangban. Ezt a gyakorlatot a szakintézményben meghallgatott elméleti oktatás is támogatja.

1.2 A tanulási programok struktúrája, a kreditrendszer

Az alap szakmai tanulmányok alkalmazási területét kreditek határozzák meg. Egy év tanulmány 40 kreditből áll, egy kredit pedig egy diák 40 órás tanulására vonatkozik.

Egy tanulmányi program nominális hatásterülete ugyanaz marad, bár az az idő, amit a diák a program elvégzésére fordít, egyénileg eltérhet, a haladási útvonaltól és az elvégzendő tanulmányok vagy szakmai tapasztalattól függően. A diákok csak egy évvel léphetik túl a tanulmányok elvégzésére szánt időt, kivéve, ha erre nyomós okból kifolyólag engedélyt kapnak.

A kormány meghatározza az oktatás általános céljait, a tanulási programok és a közös tanulmányok általános struktúráját. Az Oktatási Minisztérium a tanulási programok részleteiről és alkalmazási területéről dönt. A Nemzeti Oktatási Bizottság pedig megadja a tanterv és a képzési irányvonalak lényegét, melyek meghatározzák a célokat és a tanulmányok lényegi tartalmát. A tantervvel három fős szakértői testület foglalkozik, valamint olyan szakmai bizottságok, melyeket az Oktatási Minisztérium hozott létre, hogy megtervezzék és fejlesszék a szakoktatást és képzést. A releváns tanterv alapján, minden egyes oktatást ellátó intézmény elkészíti a személyes tantervét. Ezen intézmények szintén rendelkezhetnek 3 fős szakértői testülettel, tanácsadói bizottságokkal, melyek helyi szinten részt vesznek az oktatás tervezésében és fejlesztésében.

Az alap szakoktatás hatásköre 80-120 kredit /2-3 év/. Az alap szakprogramok az összegezett alapoktatáson nyugszanak, de teljesíthetők a magasabb szint középiskola érettségi vizsgája után is. Az utóbbi esetben a program elvégzésére szánt idő rövidebb. Az egyes tanulási programok céljait az releváns tanterv határozza meg.

75 alap szakképzés létezik melyek extenzív alap szakmai gyakorlatot biztosítanak területükön különböző feladatokra és ráadásképpen még specializáltabb gyakorlatot a tanulási program egyik területén. A hároméves szakképzés általános lehetőséget jelent a magasabb szint oktatáshoz.

A hároméves tanulási programok magukban foglalják a munka melletti, legkevesebb 20 kreditet érő gyakorlati periódust. Ezen idő alatt a diákok megismerkednek a gyakorlatban a munka feladatokkal és megvalósítják azokat a központi célokat, melyet a munkájuk kíván meg, ahogy a tanterv rögzíti.

A tanulási programok tartalmaznak egy végs tervet is, amely állhat egy sorozat munkabeli feladatból, írásbeli vizsgából, jelentésb l a tervhez kapcsolódó feladatból, termékb l vagy ezzel egyenérték dologból. A végs tervet úgy alakították ki, hogy a munkás élet szükségleteit szolgálja, lehet séget nyújtson a munkás életben való részvételre, és képessé tegye a diákot arra, hogy belépjen a munkaer piacra. Egyénileg, csoportban vagy még kiterjedtebb tervként valósulhat meg a végs terv. A végs terv minimum hatókörzete két kreditet jelent. A végs tervek kiegészítéséként az intézmények végs vizsgáztatást is megszervezhetnek.

A szakoktatás és gyakorlat az alábbi szektorokban biztosított: újra hasznosítható tartalékok, technológiák és szállítás, kereskedelem és adminisztráció, hotel, vendéglátás és otthoni közgazdaságtan, egészségi és szociális szolgáltatások, kultúra és szabadid s és fizikai oktatás.

1.3 A diákok felvételi rendszere

Az alap szakoktatás általános követelménye az alapoktatás vagy ennek megfelel összefoglalás megléte. Az oktatás minden formája olyan egészségi állapotot kíván meg, hogy ne legyen akadálya a megfelel oktatásban történ részvételnek.

A diákok f leg a nemzeti felvételi rendszeren keresztül felvételiznek a szakoktatásra. A diákok kiválasztásánál a f elv a megl z tanulmányok sikeres letétele, munka tapasztalata és más összehasonlítható tényez . Ezenkívül gyakran irattatnak a jelentkezőkkel különböz felvételi vagy alkalmassági tesztek. A diákok kiválasztásánál els bbséget élveznek a fiatalok és megl z szakoktatással nem rendelkező felvételiz k.

1.4 A tantervek

Az alap szakoktatást olyan tantervek irányítják, melyek alapján az intézmények saját egyéni tanterveiket készítik el.

A Nemzeti Oktatási Bizottság hagyja jóvá a specifikus tantervet. Ezt a különböz területen dolgozó munkaadók és munkavállalók és a kereskedelem és ipar más képvisel i és szakért i, valamint a tanárok és a diákok közösen állítják össze.

A tanterv célja, hogy közvetítse a f bb irányvonalat és hogy meghatározza a szakkompetenciához szükséges nemzeti egységes kívánalmakat. Magában foglalja a tanulási képességeket is és a polgárként való létet. Ezenkívül a tanterv alapul szolgál a nemzeti tanulási eredmények értékeléséhez, meghatározzák a diákok értékelésének elveit és kritériumait.

Az új törvénykezésnek megfelelő en a Nemzeti Oktatási Bizottság meghatározza a tanulmányok céljait és tartalmát minden egyes tanulási programra. Továbbá a tanterv meghatározza a tanulás értékelésének kritériumait, hangsúlyozva az egységes szakkompetencia bemutatását valamint

létrehozva egy alapot a diákok értékeléséhez és demonstrációk megszervezéséhez, hogy bemutassák a szakkompetenciát.

A Nemzeti Bizottság kibocsátja azokat az irányvonalakat is, melyek kapcsolatban állnak a diák értékelésével és minősítési tanúsítványával.

A tanulási programok összetétele:

- szaktanulmányok és megfelelő szakmai gyakorlat /90 kredit/,
- olyan tanulmányok, melyek szükségesek a szakkompetencia megszerzéséhez és a szakmai gyakorlat megszerzéséhez, ez a tanulmányok minden területére érvényes /20 kredit/,
- szabadon választott tanulmányok /10 kredit/
- A tanulmányok diákonként minimum 1,5 kredit érték konzultációt is tartalmaznak.

A tanterv a személyes tantervnek csak a keretét adja meg, nem határozza meg a tanulás részletes tartalmát és módszereit. Az oktatás fenntartói határozzák meg ez utóbbit személyes tantervükben. Az oktatás fenntartói adják meg azokat az instrukciókat, amelyeket megfelelőnek tartanak, hogy kövessék a helyi és változó igényeket. Minden egyes oktatási fenntartó a többi helyi oktatási fenntartóval közösen tervezik meg az oktatási szolgáltatásukat, hogy a diákok lehetőséget kapjanak, hogy felvegyenek más területekről és a felsőbb középiskolából modulokat tanulási programjukba. A cél az, hogy a diákoknak személyes tanulási terveket biztosítsanak, ami alapján részben maguk el tudják dönteni hogy mikor, hogyan és milyen sorrendben fognak tanulni. Az elmúlt években a tantervfejlesztési munka arra irányult, hogy lehetőségeket hozzanak létre a személyes haladáshoz.

A minden területre érvényes általános tanulmányok 20 pontot érnek /21 a svéd nyelven adott instrukciókra/. Ezekből 16 kreditet a alábbiak szerint határoztak meg:

– anyanyelv /finn, svéd/	4 kredit
– más nemzeti nyelv /finn, svéd/	1 vagy 2 kredit*
– idegen nyelv	2 kredit
– matek	3 kredit
– fizika és kémia	2 kredit
– szociális, üzleti és munkaélet tanulmányok	1 kredit
– fizikai és egészségnevelés	2 kredit
– művészetek és kultúra	1 kredit

A svéd nyelven biztosított oktatás, más nemzeti nyelvekért, finnért 2 kredit jár, az összes pontszám 17 kredit, melyből 3 kredit marad a szabadon választott tanulmányokra.

Ezeket kiegészítve a diákoknak minimum 4 kreditet kell választaniuk a fenti általános tanulmányokból vagy az alábbi tantárgyak valamelyikét:

környezetvédelmi tanulmányok, információs és kommunikációs technológia, etika, más kultúrák, pszichológia vagy vállalkozástan.

Az egyes területekre vonatkozó, egyéb tanulmányokat a vonatkozó tanterv határozza meg. A fenti tantárgyakat a tantervben szereplő más tanulmányokba is be lehet foglalni. A szaktanulmányokat a munka lét funkcionális rendszerének alapján határozzák meg.

1999. augusztus elsejével kezdődően, minden 3 éves tanulmányi program minimum 20 kreditet munkaképzést is magába foglal. Az összes terület elfogad egy végső projektet, mely beleépíti a korábbi tanulmányokat és az instrukciók biztosítását. A végső projektek minimum 2 kreditet jelentenek.

1.5 Tanárok

A szakoktatók vagy Master vagy polytechnikumi fokozattal rendelkeznek, 3 éves munka tapasztalattal a feladatukkal kapcsolatos területen és 35 kreditet pedagógiai tanulmányokkal. Bizonyos feltételek mellett a pedagógiai tanulmányokat a tanítás alatt is el lehet végezni.

Az általános tantárgyakat oktatók Master fokozattal rendelkeznek, néhány tantárgyban egyéb megfelelő akadémiai végzettséggel és 35 kreditet pedagógiai tanulmányokkal.

1.6 Instrukciók

A szervezési rendszabályok metódusát nem szabályozták. A tanárok maguk választhatják ki az alkalmazott módszereket abból a célból, hogy elérjék a tantervben lefektetett célokat. Jelenleg a hangsúly a diák orientált munka módszereken van a diák saját kezdeményezésének fejlesztésén és vállalkozásán alapuló, felelősségérzetük fejlesztésén alapuló, valamint tanulási felelősségérzetükön alapuló módszereken.

Lényeges jellemvonás még magában foglalja a rugalmas oktatási elrendezések, különböző munkamódszerek és instrukciók, melyek nem kötöttek az osztály évfolyamhoz, azaz az elmélet és gyakorlat integrációi, formái, és az instrukciók megtervezésében és kivitelezésében résztvevő intézmények együttműködése és interakciója. Az instrukciók nagyobb modulokba való beépítéséhez lehet segítség van, hogy különböző tanárok és projekten dolgozó módszerek közös instrukciót használjanak, melyek a különböző kurzusok céljait közelebb hozzák.

Nagyon fontosnak tekintik a diák szerepét, mint aki aktívan részt vesz a tanulmányok megtervezésében és aktívan tanul. A diákok egyéni tanulási rendjükbe tanulmányokat vehetnek fel különböző intézményeknél, mint például a felsőbb szintű középiskolánál vagy más szakintézménynél. Kreditet kapnak a korábban elvégzett tanulmányokért, ahol a tantárgyak és tartalmuk igazodnak az adott tanulmányokhoz. A diákok szak és általános felsőbb szintű

középiskolát is kombinálhatják, hogy egyszerre szerezzék meg az érettségi vizsgát és az alap szakképesítést.

Az oktatási törvény reformjával kapcsolatban a szakoktatás megszervezésében központi formává n tte ki magát a munkával töltött gyakorlat. Ez azt jelenti, hogy a munkahelyeken folyik a koncentrált és ellen rzött tanulás. Egy szakképesítéshez szükséges számos gyakorlatot és a tanterv céljait munkával érik el, azaz a munkahelyeken valódi munkásélet helyzeteti által. A diákok ugyanakkor általános képességet szereznek a munkásélethez és az életen át tartó tanuláshoz. A munkával töltött gyakorlat reformjával az oktatás megvalósítása áttev dik a munkahelyekre. A szakmai kompetenciát - mely az oktatás célja – részben a munkahelyen szerzik meg a diákok valódi munkafeltételek között. Ennek konkrét megvalósulása természetesen hosszabb és jobban koncentrált a munkában eltöltött gyakorlati periódusokra.

1.7 Kompetencia alapú szakképesítés

A Felntt Szakoktatási Törvény /631/98/ irányítja az alap, a további és speciális szakképesítést, melyeket kompetencia alapú min sítésnek vesznek. A kompetencia alapú képesítést a szakmai gyakorlat megszerzésének módszerét l függetlenül lehet megszerezni, mely azt jelenti, hogy a diák kompetencia alapú vizsgát tehet el készít gyakorlat nélkül, közvetlenül a munkás életb l érkezve. De azoknak a többsége, akik kompetencia alapú vizsgát tesznek, részt vesznek a vizsgát el készít tréningen.

A kompetencia alapú képesítés kiegészíthet azokkal a képesítési irányvonalakkal, melyek a Nemzeti Oktatási Bizottság fogalmazott meg. Az alap szakképesítés – melyet kompetencia alapú min sítésként szereztek - gyakorlati követelményei ugyanazok, mint az alap szakoktatásra vonatkozó tantervben lév k.

Kompetencia alapú vizsgák megszervezésének joga megilleti a szakoktatás fenntartóját a szervezeti szerz désnek megfelelő en a fenntartó és a háromtagú vizsgáztató bizottság, melyet a Nemzeti Oktatási Bizottság állít össze. A vizsgabizottság intézi és felügyeli a vizsgáztatások szervezetét és a képesítési bizonyítványok kibocsátását.

159 további szakképesítés és 101 speciális szakképesítés létezik, melyhez 158 vizsgabizottság állt össze. Az alap szakképesítés bemutatja azt a tudást és készséget, melyek szükségesek a szakkompetencia elérésére, mialatt a további szakképesítés egy tapasztalt alkalmazott szakgyakorlatát igényli az illet területen.

A speciális szakképesítés azt követeli meg, hogy a résztvev k bizonyítsák be, hogy az adott területen mesterek a leginkább igényt jelent feladatokban.

Az el készít gyakorlat a kompetencia alapú képesítésre hivatkozik, mely azokon a min ségi irányvonalakon nyugszik, melyet a a Nemzeti Oktatási Bizottság hagyott jóvá. Ezen irányvonalak határain belül az oktatás fenntartója dönt a szakmai gyakorlat szervezésér l és tartalmairól.

2. NAGY-BRITANNIA (Anglia, Skócia, Észak-Írország)

Az els szakmai képzést Nagy-Britanniában nem szabályozza törvény. Ezért elég sokszínű és a kívülállónak nehéz átlátnia. Nincs egységes, egész Nagy-Britanniára kiterjed képzési és teljesítési norma. A szakmájukban pályakezdőknek többnyire megvan a lehetőségük arra, hogy szakiskolába menjenek, ipari képzési központot látogassanak vagy, hogy a részidős oktatást munkahelyi képzéssel kombinálják. Kevesebb az állam által kezdeményezett szakmai képzés annál, mint amelyeket a munkaadók és az úgynevezett vizsgáztató intézetek kínálnak. Ezek az intézmények a képzési normát meghatározott területekhez és szakmákhoz kötik. Jelentősebb vizsgáztató intézet például az ipari területekhez tartozó *City and Guilds of London Institute*, a kereskedelmi és műszaki területek képzésére pedig a *Business and Technician Education Council*. A vizsgáztató intézetek és a munkáltatók együttesen dolgozták ki a képzés tananyagát, amelyet továbbképzési intézetekben [*colleges of further education*] készítenek el és oktatnak. A képzés ilyenfajta autonómiájának következménye az, hogy számtalan különböző nem szabályozott szakképzési terület létezik. Ahhoz, hogy bizonyos fokú egységesítést elérjenek, 1986-ban létrehozták a Szakképzettség Nemzeti Intézetét [*National Council for Vocational Qualifications – NCVQ*]. Ez az intézet megpróbál egy egységes követelményszintet és szabályozott szakmai minősítési rendszert meghatározni.

Angliában azon fáradoznak, hogy a szakmai és az általános célú képzések között áthidalják a szakadékot és támogassák a szakmai és általános képzés közötti képzettség megszerzését. Ennek eredményeképpen például a jövőben az angol középiskolások a szakmai és általános képzés mellett a záróvizsgát párhuzamosan szerezhetik meg.

A Skóciai Kredit és Kvalifikációs Szerkezet /SCQF/ már működő rendszer, használja a kreditet, hogy az összes idevonatkozó kvalifikációt /mind a továbbképzést és a magasabb fokú oktatást/ egyetlen szerkezeten belül. Wales kredit és kvalifikációs szerkezetének tervét 2002-ben indították el. Az Észak-Ír kredit felhalmozási és Transzfer rendszer /NICATS/ projekt kifejlesztette az Észak-Ír kredit szerkezet strukturális komponenseit. Mind a Wales és Észak-Ír kezdeményezések azon dolgoznak, hogy széles bázisú kredit rendszer jöjjön létre, mely áthidalja az összes kvalifikációt, hogy a kredit rendszeregyesítő hatású legyen, magába foglalja a magasabb fokú oktatásra és az általános/továbbképzésre vonatkozó különálló kvalifikációs szerkezeteket. Az angol fejlődések kevésbé elhaladottak; Két regionális kredit szervezet létezik lényegében: a magasabb szint oktatási intézmények konzorciuma, melyet az észak-déli tengelyen szerveztek meg és a Kvalifikációs és Tantervi Hatóság, amelyek kulcsszerepet játszanak a fejlődési folyamatban.

A Skót kredit rendszer /SCQF/ a legfejlettebb Nagy-Britanniában. A skót kvalifikációs rendszer jelent s el nye az, hogy már lényegesen megközelítette a moduláris szintet, melyet már adaptálni lehet kreditként. Várható, hogy folytatódik ez a trend, hogy a kreditek közös alappá váljanak, melyre az összes skót kvalifikáció építkezhet. Hosszabb távon az a terv, hogy az SCQF az összes f skót kvalifikációt egyetlen egyesült tervezetbe fogja össze: fokozatok, magasabb szint nemzeti certifikációk és diplomák, a Skót Kvalifikációs Hatóság díjai, és a különböz szakmai és oktatási díjak. Az SCQF eszközöket kínál ahhoz, hogy a szinteket és kredit értékeit megállapítsa, az eddig kvalifikációval még el nem ismert az egyéb tanuláshoz képest.

3. HOLLANDIA

Hollandiában a szakmai végzettséghez számítanak a különböző szakterületen szerzett záróvizsgák, amelyeket a felső középfokú oktatásban, valamint az ún. AMK – intézményekben (megfelel a német szakfiskolának) lehet megszerezni. Azoknak a tanulóknak, akik egy AMK intézményt kívánnak látogatni, ezt megelőzően a felső középfokú oktatás általánosan képző vagy szakképzést nyújtó (azaz felső iskolát, illetve szakmai képző intézményt) vagy egy olyan egyéb képzési formát kell abszolválniuk, amely az általános és a szakmai oktatást kombinálja. Ehhez a csoporthoz azok a tanulók és hallgatók sorolhatók, akiknél előzően egy megszerzett képzést elismernek. Ilyenformán elkerülhető, hogy az érintett fiatalnak már abszolvált tantárgyat meg kelljen ismételnie.

Annak az alapképzésnek az időtartama, amely egy szakmai első (alap) kvalifikációhoz vezet „beszámítási pontokban” kerül megadásra (egy beszámítási pont megfelel egyhetes teljes idejű oktatásnak). Egy iskolaévi 40 beszámítási pontot foglal magába, amely mintegy heti 40 órának felel meg. Az alap (első) kvalifikáció előfeltétele egy 80 és 120 közötti beszámítási pont megszerzése (azaz egytől három évig tartó teljes idejű képzés).

3.1 A szakmai első (alap) kvalifikáció

A felső középfokú oktatás keretében történő szakmai első (alap) kvalifikáció jogosultságot nyújt ahhoz, hogy ennek birtokában első sorban kivitelezhető tevékenységet lehessen folytatni. A tanulók egy ilyen képzés keretében széles alapképzést kapnak, szolid szakmai kompetenciával, illetve egy jó általános képzésben részesülnek.

A felső középfokú oktatás szakmai iránya első sorban a kötelező iskolát elhagyók számára kerül meghatározásra. Ez az iskolai szakmai alapképzés, amely egy szakmai első (alap) kvalifikációhoz vezet 80-tól 120 beszámítási pontot fog át (azaz 2-től 3 évig tart). Ez a képzés egy általános alapképzést nyújt az adott szakterület valamennyi tanulója számára, emellett egy választható szakmaorientált kiegészítő képzést biztosít, valamint általános súlyponti oktatást, választható szakokat kínál.

Az általános súlyponti oktatás 20 beszámítási pont mértékben valamennyi alapképzés alkotórésze, függetlenül a mindenkori szakterülettől. Az alapszint az érintett szakterület alapjait, valamint az idevonatkozó szakmai alapismereteket foglalja magába. A szakmaorientált kiegészítő szinten a tanulók speciális szakmai ismereteket nyernek egy meghatározott szakirány keretében. Választható szakok az egyes képző intézményekben az egyéni választás szerint vehetők fel.

A szakmai alapképzés magába foglal egy elméleti oktatást, valamint gyakorlati tanítást egy képző intézményben, vagy egy üzemi gyakorlat keretében. A végzettségi oklevél elnyerésének el feltétele egy zárómunka elkészítése. A zárómunka el terjeszthet egy írásos tanulmány, illetve egy összegzés, egy projekt megvalósítása, vagy egy termék megtervezése és megvalósítása formájában. A zárómunka elkészítése önálló vagy csoport tevékenység formájában egyaránt lehetséges.

Az Oktatási Minisztérium – összhangban a kormány részéről elfogadott képzésfejlesztési tervvel, valamint a képzés időtartamát meghatározó el írásokkal – rögzíti a szakmai első (alap) kvalifikációk számát és struktúráját, valamint a megfelelő szakmai képzési folyamatokat.

Valamennyi képzési szektor és szakterület keretében felkínálják a képzést a szakmai alapképzés, illetve a felső középfokú képzés keretében és a posztszekunder (középfokú képzést követő) szinteken egyaránt. A megfelelő képzési folyamatok és a szakmai záróvizsgák anyagát szabályos időközönként felülvizsgálják és aktualizálják. Az 1996 decemberi állapot szerint 77 szakmai első (alap) kvalifikáció (felső középfokú képzés) működik.

3.2 Példák az elírt beszámítási pontszámokra

Megújuló nyersanyagok szektor

Mezőgazdaság (80), agrárvállalkozás (120), szörmeállattenyésztés (80), kertépítő munkás (80), halipari alapkvalifikáció (80), erdőgazdaság (80), erdőészet – erdőészeti gépvezető szakirány (120), vállalkozók a természet- és erdőgazdaságban (80).

Közlekedés és technika szektor

Alapképzés (első kvalifikáció) – textiltechnika és ruházat (80), női szabó (120), szabó (120), divattervező (120), prémmunkás (80), cipész (80), grafikus (80), első kvalifikáció a képfeldolgozásban (80), fémfeldolgozó és gépgyártó első kvalifikáció (80), mechanikus első kvalifikáció (120), géplakatos (120), finomlemez feldolgozó és hegesztő (120), fűtés- és szellőztetésépítő (80), épületgépkezelő első kvalifikáció (80), gépjármű-technikus első (alap) kvalifikáció (80), közlekedésügyi első kvalifikáció (80), tehergépjárműlakatos (120), tehergépjárműlakkozó (120), karosszéria lakatos (120), repülőgépalkatrész mechanikus (120), raktározási és szállítási első kvalifikáció (80), elektrikus (80), elektrotechnikus első kvalifikáció (120), automatizálás (teljes) első kvalifikáció (120), elektromos adatfeldolgozó - és informatikus első kvalifikáció (120), építésügyi első kvalifikáció (80), mérés-technikai első kvalifikáció (80), földmérés-technikai és térképészeti első kvalifikáció (120), fatechnikai első kvalifikáció (80), riasztó és riasztó első kvalifikáció (120), poster

és dekoráció készítő (80), csónak építő (80), festő (80), finomfestő (120), felületkezelő első kvalifikáció (80), felület speciális kezelő első kvalifikáció (120), papírgyártó első kvalifikáció (80), vegyész (80), labortechnika első kvalifikáció (80), élelmiszer elállító első kvalifikáció (80), sütő, pék (120), tejfeldolgozó első kvalifikáció (80), tejtermék első kvalifikáció (120), tengerész – szakképzett matróz szakirány (80), hajómechanikus (120), folyami hajós – gépész szakirány (120), hajóelektrikus (120), órásmester (120), műszaki rajzoló (80).

Példa

Az a fiatal, aki egy szakmai első (alap) képzésben a **kertépítészeti szakra** (80 beszámítási pont) irányuló képzésben – amely a „megújuló nyersanyagok” képzési szektorhoz tartozik – vesz részt, a következő tárgyakat tanulja: alpfok 26 beszámítási ponttal, szakmaorientált kiegészítő szint 28 beszámítási ponttal, általános alap tudnivalók 20 beszámítási ponttal és olyan választható szakokkal, amelyek 6 beszámítási pontnak felelnek meg. Emellett követelmény számára egy zárómunka, valamint részvétel egy szakoktató által felügyelt üzemi gyakorlaton (20 beszámítási pont); a gyakorlat és a zárómunka időtervét a mindenkori szakmai képzési intézet határozza meg.

Szakmai első (alap) kvalifikáció, kertépítészet szakterület: Felépítés és kiképzés

Szakmaorientált kiegészítő szint: 28 beszámítási pont	
Növénytermesztés 5-8/15-18 beszámítási pont	
Parképítés és ápolás 5-8/15-18 beszámítási pont	Általánosan képzési alapoktatás 20 beszámítási pont
Kerti termékek piaci értékesítése 5-8/15-18 beszámítási pont	
Kertépítés-technika 5-8 beszámítási pont	
További választható szakok 5-8 beszámítási pont - szakmához kapcsolódó szakok (tantárgyak) - általános tantárgyak - felkészítés egy továbbtanulásra	Választható szakok 6 beszámítási pont
Alapszint: 26 beszámítási pont	
Növények és növénycsoportok 8-10 beszámítási pont	
A növekedési faktorok szabályozása 8-10 beszámítási pont	
Termelés a kertészetben 8-10 beszámítási pont	

4. ALAPVETŐ ISMERETEK A KREDITRENDSZER KÉPZÉSRE LÁTÓAN (összegzés)

A kreditek

A kreditrendszer a tanulói munka mennyiségi és minőségi értékelésére szolgál. A kredit (kreditpont) a tantervben szereplő valamely kötelező, kötelezően választható, vagy szabadon választható tárgyra, modulra fordítható együttes munkamennyiség relatív mérőszáma. A kredit tehát olyan tanulmányi pontérték, amely egy adott tantárgy/modul tanulmányi követelményeinek sikeres teljesítéséhez szükséges tanulói terhelést fejezi ki.

Az egységes kreditrendszer előnyei

- Áttekinthetőséget biztosít, ezáltal megkönnyíti az eltérő oktatási struktúrák összehasonlítását.
- A szakmai végzettség elismertetése javulni fog, ezzel egész Európában megnövelve a munkavállalás esélyeit.
- A szakképzettség elismerhetővé, más országokban is felhasználhatóvá válik.

A kreditrendszer legnagyobb előnye a **rugalmasság**, amely lehetővé teszi:
 a szabad választás igényének kielégítését,
 az átjárhatóságot intézmények és képzési szintek között,
 a részképzések és résztanulmányok kölcsönös elismerését,
 a tanulmányok idővesztés nélküli folytatását,
 a tanulmányok nemzetközivé válásának lehetőségét.